

Cudak proti Litvě [velký senát] – č. 15869/02

Rozsudek ze dne 23. 3. 2010 [velký senát]

Článek 6

Článek 6-1

Přístup k soudu

Priznání jurisdikční imunity státu vůči žalobě z neplatného rozvázání pracovního poměru se zaměstnancem velvyslanectví: *porušení*

Občanská práva nebo závazky

Řízení o nárocích z neplatného rozvázání pracovního poměru se zaměstnancem velvyslanectví: *článek 6 se použije*

Skutkový stav – Stěžovatelka, litevská občanka, pracovala jako sekretářka a spojovatelka na polském velvyslanectví ve Vilniusu. V roce 1999 podala k litevskému ombudsmanovi pro rovné příležitosti stížnost na sexuální obtěžování spolupracovníkem. Ačkoli byla stížnost shledána důvodnou, velvyslanectví s ní ukončilo pracovní poměr z důvodu neomluvené absence. Litevské soudy rozhodly, že nemají pravomoc k projednání stěžovatelčiny žaloby o odškodnění za neplatné rozvázání pracovního poměru, neboť dospěly k závěru, že zaměstnavatelé stěžovatelky požívají státní imunity. Litevský Nejvyšší došel k závěru, že stěžovatelka v rámci svého pracovního poměru na velvyslanectví vykonávala veřejnou službu a že z názvu její pracovní pozice bylo zřejmé, že při plnění svých pracovních povinností napomáhala Polsku při plnění jeho funkcí coby svrchovaného státu, což bylo důvodem, aby se na ni vztahovalo pravidlo o státní imunitě.

Právní posouzení – článek 6 odst. 1: (a) *Předběžná námitka* – Soud zamítl předběžnou námitku žalované vlády, že stěžovatelka měla k dispozici prostředek nápravy, neboť mohla ukončení pracovního poměru napadnout u polských soudů. Článek 35 § 1 Úmluvy v zásadě hovoří pouze o prostředcích nápravy dostupných v žalovaném státě. V každém případě, i kdyby byl tento prostředek nápravy před polskými soudy teoreticky možný, nebyl dostupný ani účinný, neboť stěžovatelka jakožto litevská občanka přijatá do pracovního poměru v Litvě na základě smlouvy uzavřené podle litevského práva by při jeho uplatnění narážela na značné praktické obtíže.

(b) *Použitelnost* – Postavení stěžovatelky jako státní zaměstnankyně ji samo o sobě z ochrany článku 6 nevyklučovalo. Aby se na ni vyloučení vztahovalo, musely by být splněny dvě podmínky: stát by ve svém vnitrostátním právu musel pro danou funkci nebo kategorii zaměstnanců výslovně vyloučit přístup k soudu a toto vyloučení by muselo být objektivně odůvodněno zájmem státu (viz *Vilho Eskelinen a ostatní proti Finsku* [velký senát], č. 63235/00, 19. dubna 2007). Nebylo sice zdaleka jisté, zda rozsudek ve věci *Vilho Eskelinen* na stěžovatelčin případ vůbec dopadá (neboť se týkal vztahu mezi státem a jeho vlastními státními zaměstnanci), avšak i kdyby tomu tak bylo, nebylo by možné rozumně tvrdit, že byla splněna druhá podmínka, neboť stěžovatelčiny pracovní povinnosti mohly stěží představovat „objektivní důvod [pro vyloučení] státního zájmu“. Vzhledem k tomu, že vyloučení se na stěžovatelku nevztahovalo a její žaloba u litevského Nejvyššího soudu byla žalobou na odškodnění za neplatné rozvázání pracovního poměru, týkala se občanského práva ve smyslu článku 6 odst. 1.

Závěr: Článek 6 odst. 1 se použije (jednomyslně).

c) *Soulad* – Přiznání imunity státu v rámci občanskoprávního řízení sledovalo legitimní cíl dodržování mezinárodního práva za účelem podpory zdvořilosti a dobrých vztahů mezi státy prostřednictvím respektování suverenity jiného státu. Soud měl tedy rozhodnout, zda napadené omezení stěžovatelčina práva na přístup k soudu bylo přiměřené těmto cílům. Soud v této souvislosti zaznamenal na mezinárodní úrovni i v praxi stále většího počtu států trend omezovat uplatňování státní imunity. Proto byly v článku 11 Návrhu článků přijatého Komisí pro mezinárodní právo v roce 1991 smlouvy zaměstnanců zahraničních diplomatických misí států z pravidla imunity v zásadě vyňaty. Toto ustanovení (jež mělo později vytvořit základ příslušného ustanovení Úmluvy OSN o jurisdikčních imunitách států a jejich majetku z roku 2004) se na Litvu vztahovalo podle mezinárodního obyčejového práva. Ačkoli článek 11 obsahoval celou řadu výjimek, jež za určitých okolností umožňovaly zachování imunity, na stěžovatelčin případ se nevztahovala ani jedna z nich. Stěžovatelka zejména nevykonávala žádné funkce, které by měly úzký vztah k výkonu státní moci, nýbrž pracovala jako spojovatelka, jejímž hlavním úkolem bylo pořizování záznamů z mezinárodních rozhovorů, psaní textů, odesílání a přijímání faxů, pořizování kopií dokumentů, poskytování informací a pomoc při organizování určitých akcí. Litevský Nejvyšší soud ani žalovaná vláda neprokázaly, jakým způsobem mohly tyto pracovní povinnosti objektivně souviset se svrchovanými zájmy polské vlády. Nejvyšší soud sice dospěl k závěru, že stěžovatelka při plnění svých pracovních povinností napomáhala Polsku vykonávat jeho funkce coby svrchovaného státu, avšak učinil tak pouze na základě názvu její pracovní pozice a polské žádosti o přiznání imunity, aniž by měl informace o skutečném rozsahu těchto povinností. Pokud jde o otázku, zda byly tyto funkce důležité pro bezpečnostní zájmy Polska (kritérium, které bylo později doplněno článkem 11 odst. 2 písm. d) úmluvy z roku 2004), pouhé tvrzení, že stěžovatelka mohla mít při své práci přístup k dokumentům nebo mohla být svědkem důvěrných telefonických hovorů, nebylo dostačující. Původní příčinou jejího propuštění a následného soudního řízení byly akty sexuálního obtěžování, což potvrdil i litevský ombudsman pro rovné příležitosti, a stěží tedy bylo možno o nich soudit, že ohrožují polské bezpečnostní zájmy. Konečně, bylo nepřipustné, aby obavy, že litevské úřady budou mít potíže s výkonem rozsudku ve prospěch stěžovatelky, byly překážkou řádného uplatňování Úmluvy. Shrnuto, přiznáním státní imunity a odmítnutím jurisdikce k projednání stěžovatelčiny stížnosti litevské soudy zasáhly do samé podstaty stěžovatelčina práva na přístup k soudu.

Závěr: porušení (jednomyslně).